
T. Ágoston László

AMERIGO SZERENCSEJE

Tóth Pista negyvenes, kefefrizurás rajztanár volt az egyik külvárosi gimnáziumban. A diákjai csak Amerigonak becézték nagynevű névrokona után. Később a szülők is rászoktak erre a becőzésre. Már csak azért is, mert egyre többen voltak a szülői értekezleten olyanok, akiket hajdan ő nevelt Picasso, Munkácsy és a többiek tiszteletére.

Amikor elvégezte a főiskolát, hozzájuk hasonló karrierről álmodott ő is. Nyaranta kerékpárra szállt, és bebarangolta az egész Balaton – felvidéket. Hátán az összecsukható festőállvány – egyik asztalos barátja készítette az ő tervei alapján –, a kormányon nejlonzacskóban a kaja, meg a festékek, a csomagtartón a kifeszített vászon. Akkor Egrinek képzelte magát. Egyszer vevője is akadt. Valahol a Badacsonyan festette a tavat egy kiugró sziklapárkányról, amikor az erdőből elé toppant egy majomképű pasas.

– Ez az, pont ezt keresem – mondta. – Megveszem. Mit két érte?

Nem akart hinni a fülének. Az ő képét akarja megvenni ez a... Mit kérjen érte? Soha nem adott még el képet pénzért. Barátoknak ajándékba, az unokabátyjának nászajándékként, meg az asztalos barátjának is képpel fizetett a festőállványért, de így még soha.

– Hát nem is tudom... – makogta. – Még meg se száradt...

– Micsoda? Ja, maga a képről beszél? Az nem érdekel. Én az állványt akarom megvenni. Pont ilyen kellene, ilyen összecsukható, ami kis helyen elér. No, mit kérte érte?

– Hmm... de vicces – nézett fancsali képpel a mitugrász pasasra. – Menjen a francba!

– Faragatlan macskajancsi! – mondta a másik önérzetesen, és elindult az ösvényen az erdő felé. De mielőtt elnyelte volna a zöld rengeteg, még visszaszólt:

– Majd még ideadná, de nem lesz kinek!

Igyekezett elfelejteni ezt az intermezzót, de még húsz év múlva is eszébe jutott, amikor képet akart eladni. Soha többé nem találkozott vele, soha se tudta meg ki volt, mégis beköltözött a tudatalattijába, mint valami gonosz manó.

Kínálgatta a képeit a galériáknak, zugkereskedőknek, de ahogy ő szokta mondani baráti társaságban; a hideg vízre való még csak összejött volna belőle, de a csatornadíjra már nem futotta.

Az újságban látott egy apróhirdetést: külvárosi általános iskola keresett fiatal rajztanárt. Elment, megnézte az iskolát, beszélt az igazgatónővel, elvállalta. Az iskola pont olyan volt, mint ezek a külvárosi iskolák lenni szoktak. Hámló vakolatú, itt-ott törött ablakú, de jövőre átálítják a fűtést gázra. Az igazgatónő is olyan volt, mint a külvárosi pedagógusok általában. Agyonhajszolt, negyvenéves korára már ráncosodó arcú, anyáskodó földrajztanár, aki az iskolai adminisztráció mellett még heti négy órában tanít is, nehogy kiessen a gyakorlatból. Esténként ott-hon, a konyhaasztalon írja a beszámolóit, mert az iskolában nem lehet dolgozni a kollégáktól. Különben szereti a fiatalokat, bár néha túl harsányak, túlzottan zöldfülűek, de az iskola költségvetéséből csak a kezdő fizetésűek bérét tudja kigazdálkodni. Tóth Pistának különösen örült, mert nagyon jó az, ha van a tantestületben egy-két férfi kolléga is. Tavaly a tornatanár volt férfi, most meg ő. Nem is tudja, mivel lehetne itt tartani őket. Mindenesetre Pistának megígérte, hogy ha netán megnősülne, szerez neki laskást a tanácstól.

Nem tudni, komolyan gondolta-e az ígéretét, de tény, hogy a rajztanár beleszeretett a biológia tanárnőbe, és a téli szünetben meglátogatták a kerületi anyakönyvvezetőt. Nehéz lett volna év közben két pedagógust pótolni, így aztán a tavaszi szünetben már be is költözhetek vadonatúj, másfélszobás lakótelepi paradicsomukba. A két négyzetméteres konyha teljes egészében az ifiasszony birodalma lett. Háborítatlanul végezhetette benne biológiai – vagy ha így jobban tetszik; gasztronómiai kísérleteit, míg a hat négyzetméteres fél szobában a férj próbálta elemeire bontani a szivárványt.

Természetesen lakásszentelőt is tartottak, melyen az iskolát az igazgatónő, a közigazgatást a tanácselnök képviselte. Többen nem fértek be a lakótelepi paradicsomba.

A második pohárköszöntő után bevonultak a műterembe. A tanácselnök saját bevallása szerint nem sokat értett a festészethez, de mivel az igazgatónő olyan meggyőzően mondta, ő is bizonygatni kezdte, mekkora szerencse érte a kerületet, hogy ez a kivételes tehetség éppen itt telepedett meg náluk.

– Hanem azért kivételesen hálátlan is vagy ám – mondta már újra az asztalnál ülve két pohár pezsgő közt szigorúan felhúzva a szemöldökét és megtartva a kellő hatásszünetet. Ettől aztán Tóth tanár úr fél métert

süllyedt a foteljében, az igazgatónő falfehérré sápadt, a háziasszony pedig elejtette a süteményestálat. No, amikor mindez megvolt, önelé-
gült mosollyal folytatta.

– Mert hogy még egyetlen festményed se lóg se a szobám falán, se a tanácsteremben.

Erre aztán mindenki föllélegzett. Az asszonyka összesöpörte a süte-
ményestál darabjait, és újra koccintottak.

– Kedves Feri bátyám, ezt máris pótolhatjuk – ugrott talpra Tóth Pista. – Gyere be a műtermembe, és válaszd ki, melyiket hová akarod!

– Hát én nem egészen így gondoltam. Ezeket mind másnak festetted. A minap láttam a tévében, a Vatikánban van az a kép, az az Utolsó va-
csora. Tudod, mire gondolok...

– Tudom. Leonardo da Vinci képére.

– No, arra. Illetve valami olyasmire. Mondjuk a tanácsterem falára le-
hetne csinálni egy képet arról, ahogy ülésezik a testület. Valami eredeti
felfogású képre gondolok. Érted, ahogy azok a reneszánsz festők csinálták,
hogy az egyes alakokba belefestették a mecénásukat, meg ilyesmi.

– Te leszel a mecénás, Ferikém? – ocsúdott ámulatából az igazgatónő.

– Nézd, Rozika – szívta tele a tüdejét a tanácselnök –, én eddig se
voltam szűkmarkú azokkal, akiket becsültem. Ha valaki, te igazán tud-
hatod, mert téged is mindig erőn felül támogattalak. Azt is nagyon jól
tudod, mit köszönhet nekem ez a városrész. Nélkülem itt semmi se lett
volna. Majd te is megtapasztalod, Pista. Most majd csinálunk egy kis
kultúrát is. Ott van például Szentendre. Múzeuma, meg szoborparkja
van. Képzőművész tábor, meg Kovács Margit Múzeum. Soroljam to-
vább? Mivel jobbak ezek nálunk? Mi tán nem tudnánk ezt megcsinálni?
Jó, nem pont ugyanazt, de valami hasonlót. Ne is mondj semmit! Else-
jén kiírjuk a pályázatot a képzőművész kör megalapítására. Program,
költségvetés, satöbbi. Tóth Pista ezzel a képpel megnyeri, és ő lesz az
elnök. Tiszta sor? A közművelődési bizottság majd megítéli neki. Aztán,
te, Pista! Ismered te az én kislányomat, a Virágot?

– Nem, Feri bátyám, még nem volt szerencsénk.

– Na látod, nem is tudod te akkor, hogy mi a szép.

A fiatalasszony a konyhából hallgatta a beszélgetést, és elszorult a
szíve, hogy ne, legalább ezt ne! A Pistát nem adja!

– Töltsetek már, Rozika, mert kiszáradok! No, szóval igaz, hogy még
csak hétéves az a lány, az ősszel kerül hozzátok, de meglásd, abból még
szépségkirálynő lesz. Miért nem őt fested le?

– Azt lehet, festeni, azt lehet – motyogta magában az asszony, és akkora kő esett le a szívéről, hogy majdnem beszakadt a padló.

– Miért ne festeném? – kérdezett vissza a rajztanár, és ezzel megkötött az alku. Tóth Pista megfestette a két képet, a kerületben megalakult a Munkácsy Mihály Művészeti Társaság, és természetesen a tanár úr lett az elnöke. Rögtön alapítottak egy Munkácsy-díjat is, melyet az alapszabály szerint minden évben az kapott meg, aki a legtöbbet tette a társaságért. Az első évben természetesen az elnök úr.

Egy év múlva meglátogatta az egyik kerületi üzemet a miniszter, és kulturális program gyanánt elvitték a festőkhöz is, hadd lássa, hogyan támogatják itt a művészetet. Láta, és sokatmondóan bólogatott. Aztán megkérdezte, milyen művészeti díja van a tanár úrnak. A tanácselnök csak hebegett – habogott, hogy hát még csak most alakultak meg, meg hogy általános iskolában tanít, aztán meglátta a falon Munkácsy Mihály fényképét, és gyorsan kiigazította magát: – Mun... Munkácsy-díjas. De! És ez a legfontosabb, hogy a nyáron nyugdíjba megy a gimnázium rajztanára, és őt fogják kinevezni a helyére. A gimnázium tetőterében van egy helyiség, azt akár műteremnek is át lehetne alakítani. Nemcsak lehetne, hanem a kerületi építész már dolgozik is a terveken. Bizonyos időközönként tárlatlátogatásokat rendeznek majd a padláson egyelőre a kerületi gyárak szocialista brigádjainak, de később akár vidéki csoportokat, vagy turistákat is lehetne fogadni. A portásfülke mellett kialakítanak egy kis galériát, ahol Mari néni, a portás árulja majd másodállásban a tanár úr képeit, meg a kerámia szakkörben készült köcsögöket.

– Ezt komolyan gondoltad, Feri bátyám? – kérdezte Tóth, miután elbúcsúztatták a minisztert.

– Miért, te mit mondtál volna a helyemben? – kérdezett vissza a másik.
– Nem mondhatom azt, hogy nem fejlődünk kulturálisan. Csak azt nem tudom még, honnét szerzek az őszig egy férfi tanárt a Rozinak. No mindegy, majd kiadom prémiumfeladatként az oktatási osztályvezetőnek.

Ekképp lett Amerigoból gimnáziumi rajztanár. Épp jókor, mert megszületett az első gyerekük, és a műtermet ki kellett költöztetni a félszobából. De a műterem-látogatásból, a galériából, meg az igazi Munkácsy-díjból semmi se lett, mert a tanácselnök elkerült valamelyik minisztériumba osztályvezetőnek. Aztán a szocialista brigádok is megszűntek, és a művészeti társaság költségvetése felére zsugorodott. Nemcsak a gyárak támogatásától estek el, hanem a gyárak is elestek a konkurenciaharcban. Később Tóth Pistának ajánlotta az egyik nyugati biztosító, hogy fessen nekik óriásplakátokat.

– Ne haragudjon, de azt hiszem, önt félretájékoztatták – mondta önérzetesen. – Én festő szakon végeztem a főiskolán, nem vagyok reklámgrafikus.

– Ugyan, öreg, mit szívózol? – húzta el a száját a fiatal hazai menedzser. – Azt hiszed, én oké vagyok biztosítási ügyekben? Ez van, ezt kell csinálni, különben kilóg a hátsód a gatyából, az asszony meg odamegy, ahol több dohányt lobogtatnak. És neki van igaza, mert élni akar. Tudod, hány pedagógus dolgozik nálam másodállásban? Nekem se ez volt a szívem álma. Vegyész voltam, vegyészmérnök. A gyárat eladták egy jó nevű nyugati cégnek, és raktár lett belőle. Én meg átképeztem magam biztosítási ügynöknek, mert manapság itt terem a dohány. Vállalod? Nem vállalod? Én megpróbáltam...

Aztán az önkormányzat értesítette, hogy nem áll módjában a továbbiakban ingyen a művészeti társaság rendelkezésére bocsátani az eddig használt helyiséget, mert az egyik helyi pártszervezet igényt tart rá megfelelő bérleti díj ellenében.

Felkereste az illető párt elnökét, aki egyben alpolgármester volt, no meg néhány éve még a kollégája is. Egy időben a művészeti társaság díszelnöki tisztét is betöltötte.

– Te, Jóska! – mondta a tekintetét keresve. – Miért pont bennünket akarsz kitűrni a helyünkből? Tudod, hogy nincs pénzünk...

– Ácsi! – ugrott föl a székről az alpolgármester. – Ez az én irodám és az én pártom! Itt én kérdezek. De tudod mit? Nem is kérdezek, ajánlatot teszek. Beléptek a pártomba an blokk, ahogy vagytok, és a kutya se háborgatja a társaságotokat. Még támogatást is kaptok. Nos, mit mondasz erre?

– Én festő vagyok, nem politikus. De azért megkérdezem; mit kéne tennünk a támogatásokért cserébe?

– Rossz a kérdés, öregem! Nem vagyunk már az átkosban, hogy egyezkedjünk a három per hármassokkal. Csináltok nekünk néhány szép plakátot, eljöttök a rendezvényeinkre, megtapsoltok bennünket, ránk szavaztok, ennyi. Különben demokrácia van, azt csináltok, amit akartok. Még szocialista brigádot se kell alakítanotok.

– Ez érdekes. De erről jut eszembe; nem tudod véletlenül, miért rúgták ki a gimnáziumból a Mari nénit, a portást?

– De véletlenül tudom. Három per hármass volt.

– Ne hülyéskedj, tényleg?

– Hát én már csak tudom...

– No igen, ha valaki, te csak tudod...

– Oké... – sziszegte a másik. – Egy hetet adok, hogy elhordjátok a cuccaitokat. Tóth István okleveles rajztanár és festőművész csendesen behúzza maga mögött az ajtót, és hazavitte az összecsukszó festőállványát. Attól kezdve minden reggel bement az iskolába, az előírt tanmenetnek megfelelően megtartotta az óráit, aztán fölballagott a padlasműterembe, festegetett egy kicsit, aztán az új portásnak leadta a kulcsot, és elment haza. Soha nem kérdezett semmit, és nem volt véleménye semmiről.

Egy nap az újságban látott egy pályázatot. A minisztérium írta ki középiskolai rajztanárok számára. Grafikát, vízfestményt vagy olajfestményt lehetett beküldeni. Mindhárom kategóriában három díjat adtak ki tíz-, nyolc- és hatezer forint értékben. A legjobb alkotásokból kiállítást rendeznek.

Amerigo tanár úr felment a műtermébe, átnézte a fal mellett porosodó képeit. Az egyik gyerekportré előtt bólintott. Két erős kartonlap közé csomagolta, aztán elballagott vele a postára és feladta a megadott címre.

Május közepén pecsétetes ajánlott levelet hozott neki a postás. A minisztériumból jött. Türelmetlenül tépte föl a borítékot, aztán az ajkán némi huncut mosollyal bólintott.

– Nos? – kérdezte a felesége izgatottan. – Széna vagy szalma?

– Zab – felelte Amerigo tanár úr titokzatos arccal. – Nyertem.

– És ezt csak így mondod?

Másnap már minden szakmabeli, meg ismerős tudta, hogy Amerigo díjat nyert a pedagógus pályázaton. A felesége mindenütt eldicsekedett vele, ahol csak tehetett. A minisztérium a gimnáziumnak is megküldte az értesítést. A kollégák széles mosollyal gratuláltak a rég megérdemelt sikerhez. Hanem azért befelé csak fortyogott a szavakba nem öntött indulat. Nyert. Rendben van. És én? Itt küszködök évtizedek óta ebben az Isten háta mögötti iskolában neveletlen, tehetségtelen kölykök között. Ha nem ide számúz a sors, akár kutathattam, ledoktorálhattam volna. Százszor több lehetnék nála, náluk...

De ezt így senki senkinek nem merte kimondani. Még önmagának se fogalmazta meg egyértelműen, csak úgy, félszavakban, félmondatokban. Nehogy valaki azt mondhasa rá, hogy irigy a másik sikerére. Különben nem is irigy, csak végre neki is járna már valami... eh... Még az amúgy szókimondónak tartott Kovácsné, a történelem tanárnő is csak hazafelé ballagva suttogta el kétségeit Ilonkának, a földrajztanárnőnek, aki immár huszonöt éve volt a legjobb barátnője.

– Nem azért mondom, édesem – mondta, s körbenézett, nehogy illetéktelen fülekbe jussanak a szavai –, de tudod mennyi időmbe került, mire egyáltalán ki tudtam választani a megfelelő tankönyvet? Megfelelő... No hiszen... Aztán felkészülni az órákra... Amerigo meg csak besétál, leadja az ezeréves szövegét a Michelangeloról, meg a kubistákról, kitesz egy köcsögöt az asztalra, lerajzoltatja, és annyi.

– Mondd, kedvesem, tanítottad te már Oroszország gazdasági földrajzát? – búgta a másik sokatmondóan. – No, hát akkor én nem is mondok többet. És ennek az Amerigonak még dolgozatokat se kell javítania. Érted? Egyetlen darab rohadt dolgozatot se! A pótvizsgákat már szóba se hozom...

– Tudod, én évfolyam elsőként végeztem az egyetemen sóhajtott föl Kovácsné. – A prof. bent akart tartani tanársegédnek. Felajánlotta, hogy együtt folytathatnánk a középkor kutatásait. Külföldi szaklapokban publikálhattam volna. Meghívtak volna vendégelőadónak Párizsba, Londonba, vagy akár Amerikába is. Ez lett, na... kár szót vesztegetni rá.

Az iskolának szóló levelet az igazgató kitűzte a hirdető táblára azzal a megjegyzéssel, hogy ez minden további értesítés helyett kiállítási meghívóul is szolgál. A tábla előtt minden kolléga fogadkozott, hogy mindenképpen elmegy, inkább átrendezi a programját, de ezt nem hagyja a ki. Volt, aki tényleg elment. A tornatanár még két diákot is elvitt a saját kocsijával. A srácok nagyon büszkék voltak a tanárukra, és őszintén lelkesedtek, mert a két utolsó óráról ellóghattak. A tornatanár keble szintén dagadt a büszkeségtől, hiszen Amerigo barátja volt, és ő is azon kevesek közé tartozott, akiknek nem kellett dolgozatot javítaniuk.

A megnyitó beszédet felolvasó hivatalnok következetesen Tóth Mihálynak nevezte a nyertes pályázót. Az egyik diák hangosan fölnevetett, mire ő méltóságteljesen fölnevetett a papírjából és megkérdezte:

– Hallott valami mulatságosat? Ossa már meg velünk is!

– István – súgta a tornatanár félhangosan.

– Kicsoda? Én?

– Nem. A kollégám, a nyertes.

– No jó, hát akkor fáradjon ide, és olvassa föl maga, ha jobban tudja!

– Ezzel gyorsan kiosztotta a borítékokat, és elment.

Amerigo meg a felesége csak álltak a díjnyertes kép mellett és vártak. Néhány ismerős vonult el előttük a nemzeti tantervről vitatkozva. Egy másik csoport a terem közepén a kétezres dátumváltás számítógépes problémáiról csevegett. Aztán a tornatanár integetett nekik a büfé ajtajából. Amikor odaértek, fejcsóválva mondta:

– Csak integetek, integetek, ti meg rám se bagóztok! Közben elfogyott a sajtos rúd, kihűlt a kávé. Ezt a két szalámis szendvicset is alig tudtam megmenteni...

– Kocsival nagytok, Pista? – sodródott hozzájuk a matektanár.

– Nem, ma BKV-zunk. A pohárköszöntő miatt...

– Ja, persze... Elvinnélek, de tele a szekér. No meg a nejem még vásárolni is akar. Tudod, milyen ritkán jut el az ember a belvárosba, ilyenkor aztán mindent be kell pótolni.

Másnap reggel unott, álmos képpel készülődtek a tanáriban az első órára. Tóth Pista ritkán ült be ide, inkább a műtermében tett-vett a szünetekben. Most mégis bekukkantott, hátha...

Ági, a kémiatanárnő éppen egy könyvet húzott elő a szatyrából.

– Nézzétek, mit találtam tegnap az antikváriumban! Már két éve járom miatta a várost. Szervusz, Pista! – fordult Amerigo felé. – Keresel valakit?

– Nem, csak... Óráim lesz a másodikban. Megyek is, mert rögtön becsöngetnek.

Alig tette ki a lábát, belibegett Joli, az igazgatóhelyettes.

– Na, lányok, milyen volt a kiállítás? – kérdezte. – Tudjátok, tegnap volt a szakmai kollégium, nem értem oda. A dirinek meg megígértem, hogy referálok róla.

Csend, halk matatás, többen kifelé indultak naplóval a hónuk alatt.

– Hmm...Legalább azt mondjátok meg, milyen képpel nyert! Az évkönyvbe is be kell írnom.

– Kettőt találhatsz – fordult vissza Kovácsné –, de inkább megmondom. Egy kisleányka duci portréjával.

– Apropó! – állt meg a küszöbön Ági. – Felnőtt portrék is készülnek a padláson, vagy kizárólag gyermekiek? Neked, mint igazgatóhelyettesnek illő tájékozódnod ebben a témában.

Ugyan, lányok, ne komolytalankodjatok már! Tényleg be kell számolnom a dirinek, mintha ott lettem volna.

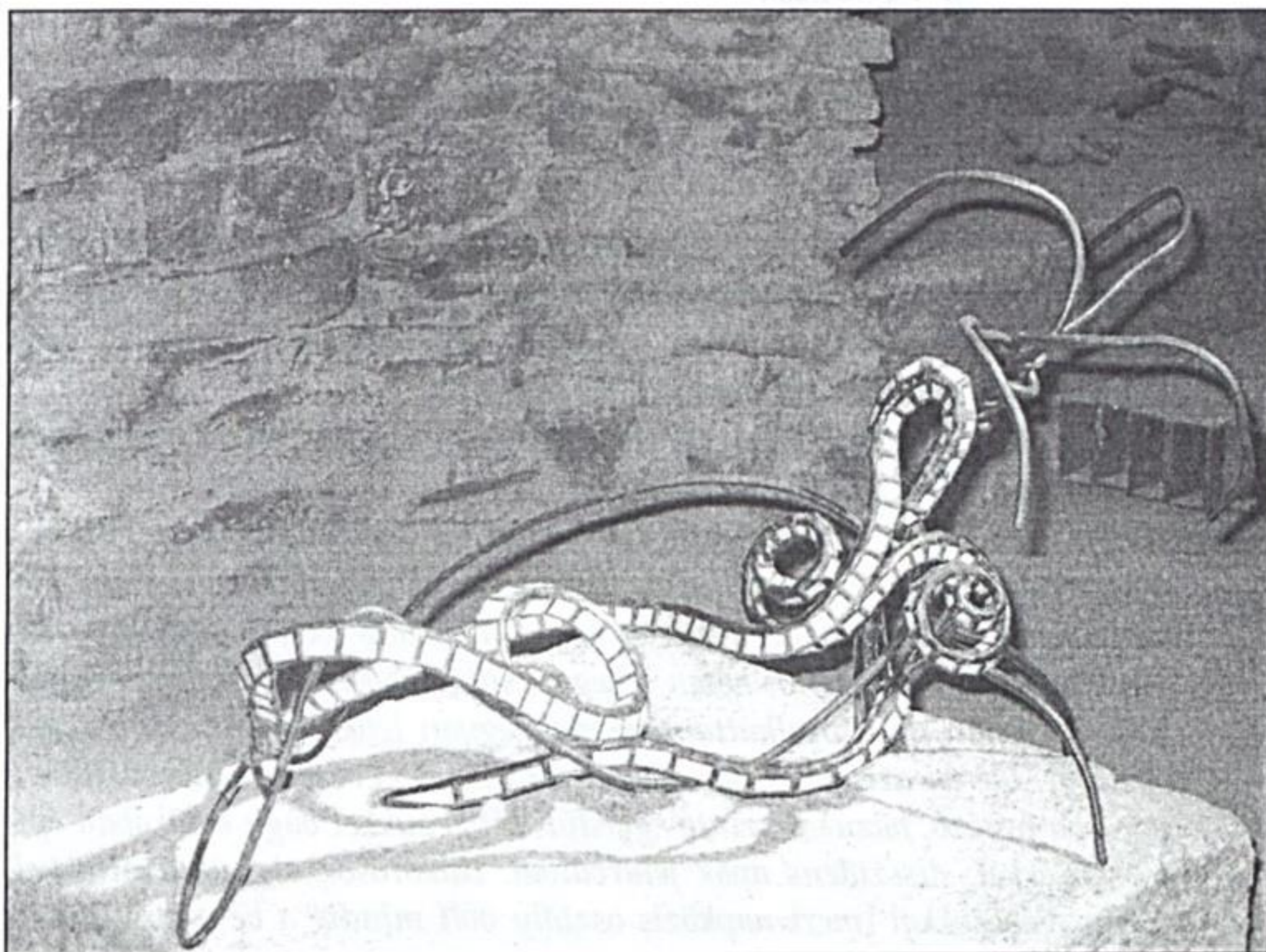
– Jó – lépett vissza a fizikatanárnő. – Akkor számolj be neki arról is, hogy nem tudom becsukni a szertár ajtaját, mert kicsurognak belőle a szemléltető vackok! Több mint egy éve megígérte, hogy intézkedik. Most már akár tehetne is valamit.

Tóth István nem értette, miért kell neki két napon belül elhurcolkodia a padlásműteremből. Azt se értette, miért kerülik hirtelenjében a korábban oly szívélyes szülők, és miért lettek egyszeriben olyan elfoglaltak

a kollégái. Aztán egyszerre megértett mindent, amikor egyik reggel ezt a szöveget találta az ajtajára festve: „pedofil buzi”.

Nem szólt egy szót sem, csak bólintott. Aztán elballagott az egyik nagypéldányszámú napilap szerkesztőségébe, és föladott egy apróhirdetést. A szöveg mindössze ennyi volt: „Pedagógus házaspár vidéki állást keres.”

Kompozíció II.